

כתובת יוונית מסביבות קיסרין

מאת משה שוכה

באגדודה להשתלמות במדע ("בית פבונר") בחיפה נמצאת כתובת יוונית שנתגלתה בסביבות קיסרין על אדרמת פיק"א). אורך האבן 22.6 סנטימטר, רוחבה 18.7 סנטימטר. – זו זאת העתקת הכתובת:

MHMOPION
MEΓΑΛΟΥ BABY
ΛΩΝΑΡΙΟΥ
ΥΙΟΥ ΖΕΠΕΚΑ

ברטנסקי ריפציה:

μημόριον
Μεγάλου Βαβυ
λωναρίου
υἱοῦ Ζερεκα

לפנינו, איפוא, מצבת קבר. במקורה זה הקבר נקרא בשם הרומי memorium המתאים לפי הוראותו למונח היווני המקובל μνῆμα או νομημένον μημόριον.² השם קבר או מצבה. המזוי ביותר בא"י הוא מונחμא או מונומדרון איננו שכיח; בכתובות ירושלים אצל תומסן הוא נפגש פעמי' אחת במספר 186 מיםדרון Σύμονος Εἰσακίου: ו אצל קלין פעמי' במספר 153 בכתובת מיפו: ואצל קליין ופעמי' במספר 145 הוא נמצא מήμορις Μενάσση υἱοῦ Αββί: ופעמי' במספר 606 השווה

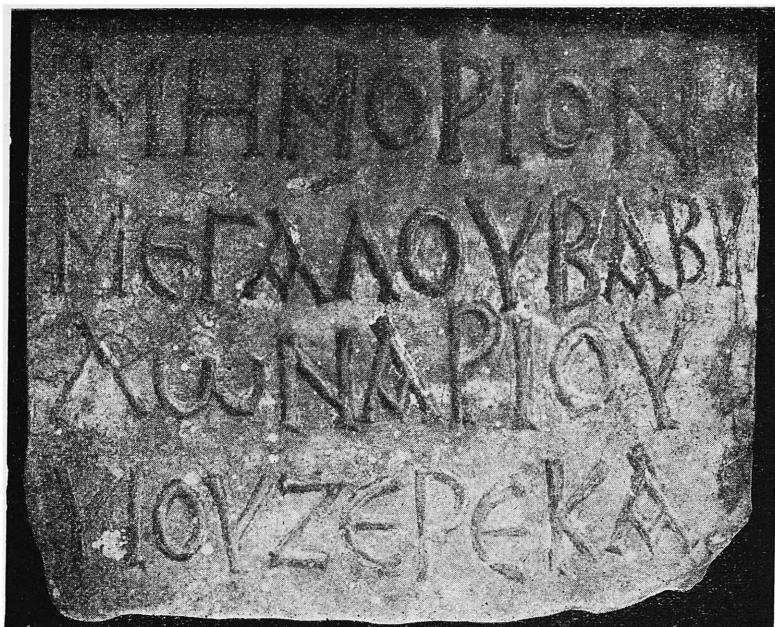
גם בסוריה (Princeton Exped. Div. III Nos. 575, 619) השם או מוניא Benseler s. v. מנגאלוס (^{ע"י גם} Preisigke, Sammelb. 4503, 34

(1) את תשומת לבו לכתובת זו הסב ד"ר ב. מייזלר, שהעתיק אותה והואר בטיבו לדאג

לצלום. תודתי נחונה לו.

(2) השוה קלין, קורפוס, index s.v. המונח מופיע ביחס כתבות יהודיות אצל קלין, רק פעמי' אחת מונומדרון מונומדרון שארלי שופט ע"י הסתמן (מספר 157). ואצל Thomsen, L. u. gr. Inschr. der Stadt Jerusalem (index s. v. מונומדרון איננו ^{ע"י} מונומדרון 8 פעמי').

השם Maximus המקביל לשם היווני זהה הוא שם Preisigke, Nb. s. v. מקובל במאה הריבית לסתה ג' ברומה המערבית ובמורחה המיוון. במקבבי Libanius נזכרים 21 אנשים בשם Maximus, אחד מהם VI (אצל Seeck: Briefe des Libanius s. v.) הוא מרפיח בארץ ישראל.

האיש הנזכר שמו מגאנס היה לפि מקצועו Baßulowánios. שכך יש Mon. Asiae minoris ant. עי' לגורוט מתברר מכתובות אחת שנמצאה בקיליקיה, tom. III, No. 616 וו' לשונה:

+ Θίκη Νικολάου καλιγαρίου Βαβυλωναρίου.

המליה **καλιγάριος** מוכיחה שהכונה לסנדרל מ מקצוע מיוחד העושה נעלים בבלויות או נעלים מעור בבלי. ה-**Edictum המפורסם** של הקיסר דיקולטיאנוס משנת 301 מביא ט', י"זחת הכותרת **Βασυλωνικῶν** αερὶ ὑποδημάτων **Βασυλωνικῶν** ααι φοινικῶν ααι λευκῶν ατλ. περὶ δερμάτων **Βασυλωνικῶν** ἦτοι Τραলיליאנῶν ἢ **Μδόβρ** שְׁמָעֵל ⁽³⁾.
φοινιקῶν

⁽³⁾ עי' הערותם של Wilhelm ו-Keil לכתבת הנ"ל והספרות המובאה שם.

בכחות שלנו נזכר רק *ράκος* (Rakos) שגמ *καὶ λεπτίνη* בעל מלאכה ממכוּן מיוחד. בתוך אותו אוסף של כתבות קיליקיה של וילhelm Keil, עמ' 234, נמצא מפתח מיוחד למקומות וברשימה זו אנו מוצאים שמות לבני מקצועות שונים כ-30 במספר, כולם הורכבו עם הסופים *άρτιος* — כמו למשל *μαρκάριος*, *βροκάριος*, *ξερακάριος*, *πλακουנטאריאוֹס*, *ὑφαντάριοֹς*.

ברור, איפוא, שאין בשום אופן לגרוס את בבלונאיים בתור שם. שם האב *Zaqenai* מיותר להציג, שהשם הוא שמי. חוקי הטרגנסקייפציה הנורמלית מעלים על הדעת שם *שברשיון האותיות זרק*⁽⁴⁾. השמות הקרובים ביותר הם *Zaqenaios* המופיע בספר עזרא השלישי א', ל"ז (ל"ח) רק בטכסט היווני לפי נוסח A בלבד (בכ"י B הנוסח הוא *Záριοֹς*⁽⁵⁾). והשם של אמרא אחד זרייק⁽⁶⁾ חי במאה הרביעית בא"י. על כל פנים אפשרי מאי שכבתה מענית זו, המוסיפה לנו ידיעה על בעלי המלאכה בא"י, היא יהודית.

(4) שמות ערביים כמו *ازזק*, *ازזק*, *ازזק*, *ازזק* הנזכרים אצל

Wuthnow, Sem. Preisigke, Namenbuch, p. 515
ובכן גם שם ורח (Menschennamen s. v. LXX בר' ל"ח, ל') אינם מתאימים.

(5) בפסוק המקביל זה יבר, ל"ז, ד, כתוב במקום השם זה יואחז.

Bacher, Ag. d. Pal. Amoräer III, 754–755 (6) השווה

לקדמות היישוב העברי בכפר-חנניה מאת י. בָּנְצָבִי

ישבו היהודי של כפר חנניה נועץ בימי קדם. ש. קליני⁽¹⁾ עמד בשעתו על המקורות התלמודיים השיכרים לתקופה של שלטונה של רOME האלילית והbizנטית-הנוצרית, ועל ידי הזיהוי עם כפר יהונה, הנזכר אצל הקליר בפיוטי על "המשמרות". קבוע כי מקום זה היה מקום מושב הכהנים למשמרת בגין בתקופה מאוחרת.

Beiträge zur Geographie u. Geschichte Galiläas, Leipzig 1909, p. (1)